LINGUISTIC REFLECTION OF INCLUSION IN THE CASE OF SOCK

Oana-Roxana Costache
Phd Student, University of Craiova

Abstract: In a present setting of the terminology, the present article depicts severeal aspects concerning the concept of relationship between notions and the hiponimy of sock. There is described the meaning of the term and its linguistique inclusion relations. At the same time, we have explained the relationships that are established between terms: logical and ontological. We have defined the term sock from a historical and etymological point of view and we have classified its hyponyms according to several criteria.

Keywords: terminology, term, hiperonim, hiponim, co-hiponim

1. Introducere

Limba de specialitate este analizată din moduri diferite, transpuse, printr-o terminologie unică. *Le langue de spécialité est dans ses textes, le trésor du savoir disponible et linguistiquement analysable, dans ses ressources, l'instrument du savoir futur* (R.Kokourek, 1991:42).

Orice cuvânt, orice unitate lexicală constituie un termen în măsura în care se poate defini în cuprinsul unui anumit domeniu de specialitate, noțiunea astfel tradusă ocupând un loc propriu în sistemul conceptual al acelui domeniu.

Între termeni se pot stabili relații, denumite rețele noționale care sunt împărțite astfel:
a) rețele logice care se aplică în planul semnificatului. La rândul său, acestea se divizează în următoarele rețele:
- de identitate: presupun identitatea tuturor caracterelor a două noțiuni (*dres - ștrampi*);
- de negație: presupun două noțiuni, una dintre ele formându-se cu ajutorul negației celeilalte (*îmbrăcat- dezbrăcat*);
- disjunctive: cele două noțiuni se exclud reciproc dar pot fi reunite la un nivel superior (*fustă/pantalon – haine*);
- de incluziune – atunci când o noțiune este înglobată în altă noțiune care poate fi: generică și specifică. (*ciorap: șosete, dres*)

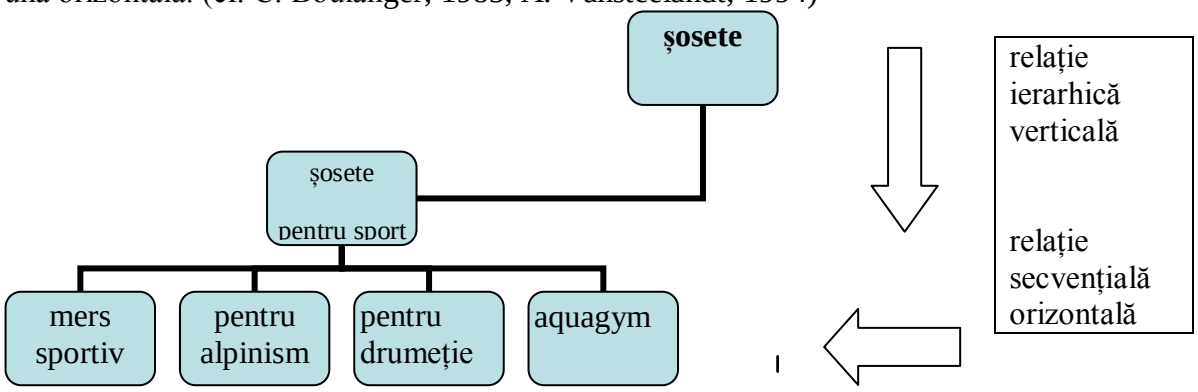
În lingvistică, conceptul de incluziune poartă denumirea de hiponimie și include:
- un hiperonim: termen generic, supraordonat;
- hiperonime: termeni specifici, subordonați.

Între termenii specifici aceleiași noțiuni, care au același grad de generalitate, dar se deosebesc cel puțin printr-un caracter, se stabilesc relații de coordonare logică și poartă denumirea de co-hiponime.

BDD-A29537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

Dacă aceste relații implică mai mult de două noțiuni atunci putem stabili o ierarhie verticală și una orizontală. (cf. C. Boulanger, 1985, A. Vansteelandt, 1994)

b) rețele ontologice care se aplică referentului și pot fi separate pe serii:
- serii verticale: noțiuni supraordonate și subordonate (*sacou*-noțiune integrantă, *guler – mânecă – închizătură*- noțiuni partitive)
- serii orizontale: între subordonatele aceleași noțiuni de nivel superior (*încălțăminte - gheată - pantof, sanda*)

2. Istoric

Ciorapii au apărut, prima dată, în secolul al VIII-lea, î.Hr, în Grecia. Evoluția lor este una bună, deoarece în secolul al V-lea, d.Hr., purtau denumirea de *puttees* și erau purtați de personalul bisericilor pentru a desemna puritatea, iar mai apoi devin un simbol al nobilimii. O primă revoluție a ciorapului este apariția mașinii de tricotat șosete și lucrurile nu se opresc aici. O a doua revoluție este introducerea unui alt material folosit la confecționarea ciorapilor: *nailon* (s.n., engl. *nylon*).

Inițial, ciorapii se purtau doar cu portjartier (cuv. compus *port* + *jartieră*) (s.n., fr. *porte-jarretelles*), ceea ce înseamnă că dimensiunea lor depășea genunchiul.

O dată cu apariția fustei mini, în anii '60, *ciorapii* sau *nailonul* au fost înlocuiți de *ciorapii cu chilot, cu bandă adezivă, dres, modelatori* (intrați pe piață în anul 2014), *cu push up.*

Nici materialele din care au fost fabricați nu au rămas aceleași: *mătasea* (s.f., lat. *metaxa*, reg. *mătasă)* a fost înlocuită cu fibre sintetice precum: *nailon* sau *elastan* (s., engl. *elastane*, fr. *élasthanne*) căruia i se mai spune și *lycra* (s.n., fr. *lycra*) sau *spandex* (*s., spandex*) *lâna* (s.f., lat. *lana*) cu *acril* (*adj. , fr. acrylique*), *bumbacul* (s.n., sb. *bumbak,* bg. *bubak*) cu *poliamida* (s.f., fr. *polyamide) sau polyester* (s.m., fr. *polyester*).

3. Etimologie

Termenul *ciorap* este moștenit, la bază din limba latină *soccus* care înseamnă *pantofi largi purtați de actorii romani*, care derivă din limba greacă *sykchos.* Termenul *ciorap* a intrat în limba română prin filieră indirectă, din limba turcă *çorab.*

Definit prin gen proxim, *ciorapul* se referă la obiectul vestimentar: *„obiect de îmbrăcăminte care acoperă piciorul, confecționat din fire de bumbac, de lână, de mătase sau din fire sintetice”,* căruia i se alătură termenul înrudit, preluat din limba engleză *dres.* (DEX, 2016)

4. Relația de hiponimie

Evoluția cuvântului *ciorap* a dus, într-o primă etapă, la derivarea lui prin juxtapunerea a doi termeni (*ciorap* și *chilot/pantalon*) *ciorap-chilot* sau *ciorap-pantalon* adică „ciorap lung, continuat cu chilot”, purtat pentru prima dată în Evul Mediu ca semn al puterii. Apoi, la îmbogățirea vocabularului limbii române cu ajutorul familiei lexicale a *ciorapului* și anume un singur substantiv de gen feminin *ciorăperie,* iar la plural *ciorăperii*. *Ciorăperie* se formează prin derivare de la cuvântul de bază *ciorap* cu sufixul *ărie* și prezintă o polisemie internă cu două sensuri. Primul sens

BDD-A29537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

vizează obiectul îmbrăcăminte „grămadă, mulțime, sortimente de ciorapi” și al doilea denumirea întreprinderii comerciale „magazin sau secție unde se vând ciorapi”.

O altă evoluție lexicală este dată de hiponimele care contribuie la cunoașterea termenului *ciorap*: *dres, șosete, tălpici.* În schimb, cohiponimele conferă mai multă precizie prin numărul mare de seme. Astfel, putem avea o împărțire a hiperonimului *ciorap* în funcție de următoarele criterii:

dres

- mărime: *S (small), M (medium), L (large), XL (extra large)* sau pe numere de la *1 la 6;*
- sezon: *primvăvară/vară, toamnă/iarnă, basic*;
- calitate: *clasici, premium*;
- densitate: *ultratransparenți* (<10DEN), *transparenți (*10-20DEN), *opaci* (41-99 DEN), *groși* (100DEN), *vătuiți/termali;*
- material: fibre sintetice (*microfibră, poliamidiă, elastan, lycra*), fibre artificiale (*vâscoză*), fibre naturală (*lână, mătase, caşmir*);
- modele: *buline/picățele, cu dungă pe spate (back seam);*
- cusături: *fără cusături/plane/invisibles, fără întăriturI, cu degete decupate;*
- cu compresie: *totală (total shaper), push up, pe burtă (control top), călătorie (leg support);*
- speciale: *dressuri incitante, stokings hold-up, cu portjartiere, cu bandă, cu plasă.*

șosete

- categorii sex: *femei - gravide, copii, bărbați*;
- mărimi: *invisible, knee high, over knee*;
- material: *bumbac, caşmir, lână, flauşate, microfibră*;
- imprimeu: *clasice, cu model;*
- utilitate: cosmetice*: cu masaj, exfoliante, cu mască, antiderapante, pentru sport (pentru drumeție, pentru alpinism, pentru fotbal-jambiere, pentru echitație).*

tălpici

- *cu silicon pe călcâi (silicone gripper).*

Hiponimele hiperonimului *ciorap* prezintă o etimologie care evoluează de la împrumuturi de origine franceză spre împrumuturi de origine engleză:

- substantivul feminin *șosetă, șosete* provine din limba franceză *chaussette*;
- substantivul feminin, *tălpică, tălpici*, este derivat de la substantivul *talpă* cu sufixul *ic*. O variantă a cuvântului tălpică este *tălpig(i);*
- *substantivul dres* - provine din limba engleză *dress*;
- substantivul *knee-high* provine din limba engleză.

Un hiponim al termenului *ciorap* este *șoseta* care se folosește mai ales la plural *șosete.* Etimologic, cuvântul a intrat în limba română prin filieră indirectă din limba franceză *chaussette*, fiind derivat din cuvântul *chausse* + sufixul *ette*. La rândul său, *chausse* provine din limba latină *calceus*, preluat din limba populară *calcia*. Sub aspect sincronic, termenul de *șosetă* are, în limba franceză, următoarea evoluție: *chalcette - cauchete- cauchette- chaussette.*

Cel mai cunoscut tip de *șosete* este *knee-high* sau *șosetele ¾* denumite mai nou și *jambiere* (s.f., fr. *jambière*), care datează din timpul Imperiului Roman, iar în anul 1920 au devenit cunoscuți în America. Acest tip de șosete face parte din vestimentația tradițională a scoțienilor, a fotbaliștilor, de asemenea este o componentă a uniformei școlare.

7. Concluzii

În trecerea de la un hiponim la hiperonimul *ciorap* se anihilează unele seme. În schimb, pentru trecerea de la hiperonimul *ciorap* la unul dintre hiponimele sale s-au specificat diferențele, prin expunerea explicită cu ajutorul altor termeni.

BDD-A29537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)

Incluziunea este îndreptată într-o singură direcție, deoarece numai termenul subordonat îl include pe cel supraordonat, clasa de referenți a celui din urmă fiind mai vastă decât a celui dintâi: *dresul* este *un ciorap*, dar *un ciorap* nu este neapărat *un dres*.

BIBLIOGRAPHY

b) cărți de specialitate

BOULANGER, J.-C., *Initiation à la terminologie, Notes de cours et travaux pratiques*, Bruxelles, ILMH, 1985.

BUSUIOC Ileana, *Introducere în terminologie*, București, EUB, 2003.

CHIȘ Dorina, *Cuvânt și termen - Elemente comune și specifice în română și franceză la nivelul vocabularului de specialitate*, Timișoara, Editura Augusta, 2001.

COȘERIU Eugeniu, *Limba română în fața Occidentului*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994.

KOKOUREK, R., *La langue française de la technique et de la science*, Brandstetten, Viesbaden, 1991.

MORTUREUX Marie-Françoise, *La lexicologie - Entre langue et discours. Deuxième édition revue et actualisée,* Paris, Editura Armand Colin, 2004.

VANSTEELANDT Andrée, *Encyclopédie de la traduction – Notes de cours*, Bruxelles, ILMH, 1994.

b) dicționare

BERCHINĂ Doina, *Mic dicționar subiectiv de modă contemporană*, București, Editura Nemira, 1998.

CIORĂNESCU Alexandru, *Dicționar etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I.O., 2001.

GÖRLACH Manfred, *A Dictionary of European Anglicisms* (DEA), Oxford University Press, 2005.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016.

Wiktionnaire - Le dictionaire libre

Webster's dictionary online

BDD-A29537 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:45 UTC)